

FINNSAM:s höstkonferens på Stöde finnmark i Medelpad 2-4 september 2016

Av Tor Eriksson, Örebro

Torsdagen den 1 september

Närmar du dig Stöde österifrån längs Europaväg 75 har du ett härbre på höger sida när tätorten börjar breda ut sig. På härbret välkomnas du av texten: *Om ni bott i Stöde hade ni varit hemma nu!* Jan-Erik Björk, Kenneth Norrgrann och jag anlände däremot söderifrån till Stöde via min systems Bollnäs i Hälsingland, den hänförande Ljusnandalen och den fagra Dellenbygden. Ett tiotal personer var liksom vi inbokade redan från torsdag kväll, och vi inkvarterade oss i varsin stuga på Stöde camping. En enkel middag avslutade den långa dagen med bilfärd från Ludvika.

Fredagen den 2 september

Jag följde den snitslade väg som ledde från campingen uppför Huberget, där hembygdsgården är belägen. Vem hade hängt upp banden i träden om inte vår erfarne orienterare Maths Östberg? I det vackra sensommarvädret avlöpte först ett ledningsgruppsmöte ute på gårdsplanen. En efter en inkom konferensdeltagarna från olika håll. Boendet var utspritt på Stöde camping och i privata stugor i närområdet. Självt bodde jag i en liten stuga på campingen med plats för en person och med dusch/wc i ett närbeläget servicehus.

Hösten 1993 ägde FINNSAM:s höstkonferens rum i Medelpad förra gången. Sammankomsten var då förlagd till Ånge kommun, där vi ägnade oss åt hela kommunen med de tre socknarna Haverö, Borgsjö och Torp. Denna gång gällde det Sundsvalls kommun med socknen Stöde. En av våra samarbetsparter var Stöde hembygdsförening, vars gård Huberget blev utgångspunkten för vår konferens. Av lite kuriöst intresse kan nämnas att den svenska filmstjärnan Ingrid Bergman gifte sig i Stöde kyrka 1937 med Petter Aron Lindström från Stöde.

Under lunchen som SCA Skog bjöd oss på presenterade virkesspecialist Tony Larsson företagets verksamhet. SCA Skogs uppgift är tredelad: *att långsiktigt försörja SCA:s svenska industrier med virke, att utveckla och långsiktigt förvalta SCA:s skogstillgångar samt att uppnå tillfredsställande lönsamhet.* Skogsföretaget förvaltar 2,6 miljoner hektar skog, varav 2 miljoner brukas. Antalet anställda är 454 stycken som finns på ett fyrtiotal orter, från Sundsvall i söder till Kiruna i norr. En av de fem skogsförvaltningarna är Medelpad med huvudkontor i Sundsvall. SCA:s skogsbruk är klassat som ansvarsfullt och uthålligt enligt internationella normer.

En kopp kaffe avnjuts utanför Nedansjögården

Konferensdeltagare inne i Nedansjögården

Nedansjögården är från ungefär 1850, byggd i samband med laga skiftet. Då trodde bönderna att de skulle bli utan skog och därför körde de hem virke för att anlägga stora gårdar. Mycket sällan inreddes övervåningen. Huset flyttades i början av 1930-talet till Huberget efter att ha varit gästgivargård. På övre våningen samlades nu ett fyrtiotal personer för att lyssna till Maud Wedins föredrag om skogsfinnarnas tidiga historia i Medelpad och bosättningen på Stöde finnmark. Maud visade oss ett häfte *Den skogsfinska kolonisationen i Stöde socken* som hon har framställt i samarbete med finskt förvaltningsområde i Sundsvalls kommun. Skriften blev färdig inför konferensen så trycket hade knappt hunnit torka än. Finskt förvaltningsområde i Sundsvalls kommun bidrog med medel till häftet, vilket kunde delas ut gratis till alla konferensdeltagare.

Det är verkligen en imponerande liten skrift som kommer att ges ut i en andra version både på svenska och på finska inför jubileumsåret 2017, då Finland fyller 100 år som självständig nation. Stöde finnmark ingår i ett större finnskogsområde söder och norr om Ljungans dalgång. Medelpads finnbyar ligger som ett pärlband längs södra gränsen mot Hälsingland och lite mer sporadiskt i landskapets norra del. De svenska bönderna bodde vid tiden för finnkolonisationen längs Ljungans bördiga dalgång. Finnarna bosatte sig i skogarna ovanför svenskarnas fåbodar, i de öde granskogarna norr och söder om älven.

Maud presenterade kolonisationen inom Stöde finnmark norr om Ljungans dalgång. Här finns Storhullsjön, Lillström och Stormyra. Norrut gränsar Storhullsjön mot Lillhullsjön i Lidens socken och västerut mot Leringen i Torps socken. Lillström och Stormyra gränsar österut mot Huljen i Selångers socken.

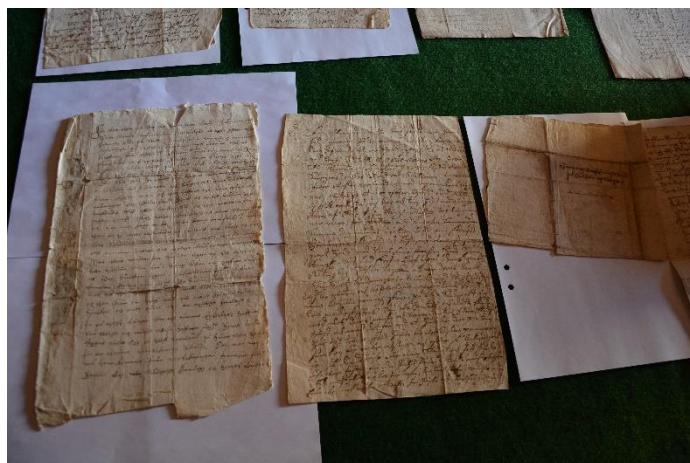
Efter Mauds föredrag blev det tid för en utflykt i nordlig riktning mot Stödes norra finnmark. I egna bilar åkte vi först till Hullsjöns bygdegård dit Rut Eriksson hälsade oss välkomna. Hon inbjöd oss å bygdegårdsföreningens vägnar till hembakat tunnbröd som vi avnjöt i den gamla skolan som stängdes 1955.

Färden gick vidare till Storhullsjön, där familjen Persson väntade oss. Här påbörjade Bengt Larsson Smed ett nybygge cirka 1620, vilket framgår av det syne- och rågångsprotokoll från 1621 som alltjämt förvaras på gården. Troligen fick Bengt Larsson sin fars släktnamn Seppoinen översatt till "Smed", vilket han även var till yrket. Familjefader Krister Persson köpte gården och flyttade hit 1999. Han visade oss en målning av Algot Sjöling, ättling i rakt nedstigande led från förste bosättaren Bengt Larsson Smed. Tavlan föreställer hästen som enligt en sägen om den första nybyggaren for till väders. Den finns för övrigt som omslag på den andra versionen av det skogsfinska häftet om Stöde, vilket skulle ges ut efter årsskiftet. På gårdens loge betraktade vi med stort intresse ett antal 1600-talsdokument i original, bland annat syne- och rågångsbrevet från 1621. Dessa dokument ska för övrigt skannas av Sundsvalls Museum inom kort. Likaså drog en bibel från 1700-talet och ett par svepskrin våra blickar till sig. På logen finns både ett skogsfinskt och ett svenskt svepskrin. Skillnaden är att det skogsfinska skrinet har ett helt platt lock medan det svenska skrinet har en sarg direkt fäst vid locket.

Krister Persson informerar oss om Storhullsjön medan Maud Wedin håller målningen på hästen

Några 1600-tals dokument i original visas på logen

Birger Nesholen studerar de två svepskrinen på logen

Maud Wedin berättar om byn Lillhullsjön

I Stödes grannsocken Liden ligger Lillhullsjön. Hit for vi efter besöket i Storhullsjön för att vi tydligt skulle få se att finnbosättningarna ligger i gränsområden mellan socknar. Även här fick vi klart för oss att de första bosättningarna skedde vid sjöar, i detta fall Lillhullsjön. Byarna hade tät kontakt över sockengränsen.

Bilarna rullade vidare med sina förare och passagerare tillbaka till Stöde, där jag klev av vid campingen. En promenad till Huberget, middag, trivsamt samvaro och en promenad tillbaka till Stöde camping rundade av dagen innan jag kröp till kojs i min lilla stuga.

Lördagen den 3 september

Efter frukosten klev vi ombord på bussen som tog oss ut på Stödes södra finnmark. Föreningen Stöde Finnskogsbyar var värd under resan och Ingrid Hansson beskrev först sin uppväxt och ungdomstid på Gransjön. Vid infarten till byn Gransjön hälsade oss en hemmagjord skylt välkomna till finnbygden. Gransjön och Ulvsjön är de tidigaste finnbosättningarna i Stöde socken. Mickel Jonsson var först vid Gransjön, vilket framgår av fogderäkenskaperna 1604 och i en skinnköpslängd 1606. Mickel upptogs även i hjonelagslängder, bland annat 1609 och 1611. Maud Wedin berättade utifrån sin forskning om den äldsta tiden i de olika byarna, medan Per-Erik Lilja här återgav Gransjöns 1900-tals historia. Per-Eriks mamma var lärarinna i byns skola 1927-1942. Gransjön hade den första Baptistförsamlingen i Stöde.

*Per-Erik Lilja återger Gransjöns
1900-talshistoria*

*Bänkade i Ulvsjöns Folkets Hus
lyssnar vi till Britt Rinnan*

Nästa anhalt Ulvsjön upplät Folkets Huslokalen åt oss. Kjell Svanberg presenterade Föreningen Stöde Finnskogsbyar: I slutet av 1990-talet samlades en grupp för att sammanställa boken *Tre byar på Stöde finnskog – Gransjön, Tjärnsjön och Ulvsjön (med Gässåsen och Österåsen)*. Boken gavs ut 1998, och den följdes 2012 av skriften *Byarna på Stöde finnskog – Gransjön, Gässåsen, Tjärnsjön, Ulvsjön, Österåsen – Andra boken*. Föreningen Stöde Finnskogsbyar synliggör, vårdar och dokumenterar spåren av skogsbykulturen på Stöde södra finnskog. Man sprider kunskap och information om skogsbyarna, dess människor och kultur, från skogsfinnarna till dagens finnskogsbor. Föreningens första bok beskriver en äldre tid i byarna medan den andra boken berättar om byarna i nutid, vilket även innesluter intressanta personer som har bott här.

Britt Rinnan övertog mikrofonen för att skildra sin barndom i Ulvsjön. Året innan Britt började skolan 1950 brann den ned till grunden. Skolverksamheten flyttade till Filadelfiakapellet i byn och här gick Britt i skolan i sex år. Hon minns sin skoltid med stor glädje. Alla klasser höll till i samma klassrum och hade samma lärare. När Britt gick i första klass hörde hon på så vis vad sjätte klass arbetade med. Den manlige läraren berättade på ett sätt så att allt blev intressant och levande. Under rasterna lekte barnen ofta lekar om det som de hade hört på lektionerna. När Britt började skolan var det totalt arton elever i skolan och när hon efter sjätte klass slutade skolan på Ulvsjön var det tolv elever. Hon förundrades över att man trots det ringa elevantalet hade råd att ha skola i varje liten by på den tiden. Dessutom fick hennes klass börja läsa engelska i fyran trots att det inte var obligatorisk undervisning i engelska.

Ett föredrag följde signerat Maud Wedin. Ämnet var ”Tidig skogsfinsk kolonisation söder om Ljungan; Gransjön, Ulvsjön och Tjärnsjön.” Stödes södra finnmark ansluter till ett flertal finnbosättningar i södra Medelpad, vilka i sin tur gränsar mot Hälsinglands finnmarker. Här togs Kölsjön i Hassela upp redan 1598, något år senare togs Stormörtsjön i Torps socken upp i Medelpad. Stödes första finska bosättningar är ytterligare några år yngre.

Ulvsjöns södra gård, vars forna plats visas av en stilig metallskylt nära Folkets Hus upptogs möjligen av Anders Finne 1603. Skyltens text är undertecknad av Föreningen Stöde Finnskogsbyar och markeringen utgör ett exempel på föreningens omfattande verksamhet. Första gången Ulvsjön syns med namn är emellertid i jordeboken 1606 eller 1608. Anders Pålsson bosatte sig på den södra gården medan Klemet Henriksson valde den norra gården i byn.

Byn Ulvsjöns historia gestaltar tydliga exempel på skogsfinnarnas rörlighet. Från Björkberg i Orsa finnmark flyttade Göran Sigfridsson och hustru Karin Eskildsdotter till Ulvsjön. Från Stormörtsjön i Torps socken inflyttade Tomas Tomasson som gifte sig med Karin Göransdotter. Från Undersvik i Hälsingland inflyttade Sara Andersdotter, uppväxt på Grundsjön i Borgsjö socken.

Förste bosättare på Tjärnsjön var Lars Jonsson. Han fick nedsättningsbrev 3 januari 1614 tillsammans med sin svåger Bertil Persson, från Los i dåvarande Färila socken, Hälsingland. Dagen därpå fick även Lars fader Jon Jonsson nedsättningsbrev på Saxen i Torps socken. Jon tog sedan upp nybygge på Råsjön i Borgsjö socken. Från 1630-talet brukades Råsjön av Lars broder Jöns Jonsson. Liksom skogsfinnarna på Stöde norra finnmark hade de på dess södra finnmark nära till landsmän i grannsocknarna. Gransjön och Ulvsjön ligger nära Hjältanstorp i Torps socken och Tjärnsjön ligger nära Gissjön i Attmars socken.

*Linda Blied framträder i
Ulvsjöns Folkets Hus*

Gerd Eriksson leder vandringen genom Tjärnsjön

Maud slutade sin framställning för att lämna över scenen till vårt unga stjärnskott Linda Blied. Linda berättade om "Giftermål på Stöde (södra) finnskog". Linda avser att kartlägga "samtliga" familjer under 1600- och 1700-talen i ett tjugotal byar på finnskogen söder om Ljungan i Medelpad och i norra Hälsingland. Syftet är att finna allmänna mönster baserat på individer. Mönstren kan beskriva befolkningsutveckling och sociala kontakter mellan finnbyar samt mellan finnbyar och svenskbyar. Källorna är kyrkböcker och mantalslängder, databasen i DISGEN och familjeregister, vilket finns för hälften av byarna. Linda speglade förhållandena i

Gransjön, Tjärnsjön och Ulvsjön på ett intresseväckande sätt för oss. Med hjälp av en rad diagram och familjerelationer påvisade hon att den svenska andelen av befolkningen vid slutet av 1700-talet ökade betydligt i de tre byarna. Männerna stannade mycket oftare i hembyn efter giftermål. Av dem som gifte in sig i byarna kom männen oftare från okänd ort medan kvinnorna mycket oftare kom från omgivande byar. Förhoppningsvis fortsätter Linda med sin forskning som än så länge ”bara” visar exempel på hur man kan gå till väga.

Föreningen Stöde Finnskogsbyars Gerd Högdahl, född och uppvuxen på Blåstens kokade Ulvsjömotto på sitt vis: En del vatten kokas och saltas; Tre delar kornmjöl slås i allt på en gång; Rör om försiktigt så att det blir små knölar; Lägg ett lock eller en tallrik så att knölna ångas; Motton ångas under tättslutande lock; Lyft locket några gånger och rör om försiktigt – ha inte så stark värme; Tid ungefär 10 minuter, gärna något längre. I Gerds hem åt de fläksås (vitsås med fläsk i) till motton om den var varm, kall motto serverades med lingonsylt och mjölk. För vår stora grupp serverades motton såväl i ett varmt som i ett kallt skick.

Bussen som var hyrd av Torpshammars Touring rattades av Kjell Jonsson mot Tjärnsjön. Stöde Finnskogsbyars Gerd Eriksson blev vägvisare här. Gerd berättade att det på byn Tjärnsjön finns 6 gamla gårdar kvar, men att ingen längre är bebodd året runt. År 1614 slog sig Lars Jonsson ”Gröt-Lasse” ned här med sin hustru Karin Mickelsdotter och sin treårige son Johan. Här byggde Lars sitt pörte och flera andra byggnader. De sista fastboende flyttade på 1960-talet. Det finns 7 nyare hus som har byggts av ättlingar. Ingen av de gårdar som fanns på Kyrksvedjan och Mackasvedjan, tillhörande Tjärnsjön, finns längre kvar. Det var även fler gårdar på byn förr. Gerds familj flyttade som den sista barnfamiljen från byn när Gerd började skolan 1952. Tjärnsjöns glanstid var mellan åren 1880-1930, då det var upp mot 140 personer som bodde på byn. Gerd är mycket fäst vid byn och har därför sitt fritidsboende här. Som ensamt barn fick Gerd följa sin mamma vid hennes sysslor som mjölkning, vävning, stickning med mera. Gerds moster flyttade på sommaren upp med korna och då kunde Gerd leka med sin kusin. Det var även två sommarbarn från Stockholm hos varsin familj. På Tjärnsjön har aldrig funnits elektrisk ström.

Den stora skaran deltagare fortsatte sin vandring in i skogen, och vi kom fram till platsen för ytterligare en gammal bosättning. Resterna av en rökstuga och två andra rökugnsruiner fångade vårt intresse och blev föremål för ingående närgångna studier. Så var de också bevarade i ett fint skick! Under den här konferensen besökte vi ett flertal ugnsrösen i terrängen, vilket skapade huvudbry inte minst för Birger Nesholen och Stig Welinder.

Efter att vi till sist återtagit våra platser på bussen körde den över gränsen mot Attmars socken. Nära sockengränsen ligger Gissjön på ett strategiskt sätt. Pirjo Linna Avarre, som är samordnare för nationella minoriteter i Sundsvalls kommun, tog över mikrofonen. Kommunen blev förvaltningsområde för det finska språket 1 februari 2014. I Sundsvall bor ungefär 7 000 personer som är sverigefinnar i tre generationer. Många kommer från Savolax i östra Finland. Det finns betydligt fler som bakåt i tiden har sina rötter i den finska myllan eller i finnskogarna. Finska språket hörs inte idag på gatorna i Sundsvall. Det finns ändå många finska krigsbarn som bor i Medelpad. I Sundsvall finns för närvarande ingen efterfrågan på finskspråkig förskola. Kommunens hemsida översätts till finska liksom övrig information i form av föreläsningar, broschyrer med mera. Träffpunkt för äldre på finska skulle öppnas den 8 september. Den finsktalande minoriteten har prioriterat vård och omsorg på sitt språk och har därför tagit initiativ till ett demensboende med finsk profil. Kommunen har även samråd med samer och bland annat firas samernas nationaldag stort i Sundsvall sedan 2015.

Vi återkom så småningom till Stöde camping, vackert belägen intill Stödesjöns strand. Stegen ledde upp på Huberget, där Sundsvalls kommun var värd för middagen. Malin Larsson, representant för Sundsvalls kommun, presenterade kommunen. Malin är en Stödebo som alltid har varit intresserad av historia. Som barn älskade hon att höra äldre berätta om hur det var förr i tiden. Hon upplyste oss bland annat om att i Sundsvalls kommun har det finska språket en lång historia, då människor har kommit hit för att bosätta sig och arbeta.

Kjell Nordqvist granskar rökugnsruinen på Tjärnsjön

Anders Thyr är i berättartagen

Då maten var uppäten framträdde Anders Thyr från Hassela finnmark i Hälsingland. Av äldre människor i trakten, men i första hand av sin mors farbror Theodor hade Anders hört skrönor som han nu återgav för oss. Anders brukade hälsa på Theodor i hans gamla torp på skogen i Kölsjön. Här berättade han för Anders om de gamla finnarnas liv och sägner. Det var berättelser och historier som Theodor hört från en äldre generation. Anders Thyrs berättande med livfulla gester uppskattades mycket av publiken på Huberget. Så småningom blev det dags för mig att låta mig vägledas genom den mörka skogen tillbaka till campingplatsen. Eftersom jag väntade på operation av mitt vänstra öga för gråstarr hade jag väldigt dåligt mörkerseende, men en ficklampa och två hjälpsamma vägvisare lotsade mig rätt.

Söndagen den 4 september

När jag vaknade i min lilla stuga vräkte regnet ner. Städningen jag hade tänkt utföra fick därför bli med hartassen. Efter frukost samlades vi åter på Nedansjögårdens övervåning. Maud Wedin presenterade kort FINNSAM:s skogsfinska bibliografi som nu finns lagrad på hennes dator. Systemet fungerar så länge, men blir nog inte hållbart i längden.

Meningen var att Gunvor Gustafson, Hälsinglands museum, skulle berätta för oss om rian i Söderåsen, Bergsjö socken i Hälsingland. Hon har framställt en rapport om den unika rian för Länsstyrelsen i Gävleborgs län. Eftersom Gunvor inte kunde närvara fick Maths Östberg ersätta henne. År 2012 inkom en ansökan om Byggnadsminne till Länsstyrelsen avseende den här rian. Om det är möjligt ska byggnaden eller bebyggelsemiljön vid en fråga om Byggnadsminne enligt

Kulturmiljölagen utredas av Länsstyrelsen. Utredningen ligger till grund för en bedömning om byggnaden har ett så högt kulturhistoriskt värde att den kan förklaras som Byggnadsminne. Gunvor gjorde Byggnadsminnesutredningen 2015.

Maths har ju inventerat Skandinaviens finnbygder på skogsfinska karaktärsbyggnader. Rian är en sådan byggnadstyp. Av alla de 91 rior som Maths har förtecknat har han endast funnit 4 stycken med bevarad ugn. Två stycken av dessa rior är Gästrikerior, den tredje rian finns i Gräsmarks socken i Värmland. Rian i Söderåsen är den enda enrumsrian i Gävleborgs län och Mellannorrland som har ugnen kvar. Byggnaden har en hög grad av bevarande, där i stort sett varje detalj som hörde ihop med torkningen av säden i rian är kvar. Gunvor som utfört dokumentationen anser att rian bör skyddas som Byggnadsminne.

Maths Östberg tittar i manuskriptet

Tord Eriksson visar en av sina källor

Nästa föredragshållare, Tord Eriksson, har studerat finnhässjor i Västernorrland. Är finnhässja och storhässja samma sak? Tord försökte besvara frågan med hjälp av äldre etnologisk litteratur. I första hand vände sig Tord till studier av Ragnar Jirlow på 1930-talet och Eerik Laid på 1950-talet. Ragnar Jirlow menar att ursprunget till storhässjan finns i öster. Råghässjor har funnits i hela det område som berördes av finnkolonisationen och enligt Jirlow utvecklats till storhässjor för torkning av korn under 1700-talet som en följd av propaganda. Enligt Eerik Laid finns råghässjor även utanför det område som berördes av finnkolonisationen. Dessa råghässjor har utvecklats till storhässjor under 1700-talet i främst Västernorrland. Hässjor för torkning av säd har enligt Laid kommit från sydväst till Sverige, långt före skogsfinnarnas inflyttning. Tords slutsatser blev med ett visst frågetecken, att av allt att döma har någon form av storhässjor för torkning av säd funnits i landet före den skogsfinska kolonisationen. Storhässjorna fick likväl en omstart med skogsfinnarna. De stora kornhässjorna i övre Norrland verkar ha inspirerats av och utvecklats ur finnarnas svedjeråghässjor.

Konferensen var ju huvudsakligen förlagd till hembygdsgården Huberget. Under söndagen fick vi veta lite om byggnaderna här, då vi även fick möjlighet att gå runt på området. Stöde hembygdsförening har cirka 200 medlemmar och föreningen bildades 1927. Förutom Nedansjögården finns bortåt tjugo byggnader på Huberget. Först flyttades Berggården hit. Huset som sattes upp på sin nuvarande plats i slutet av 1920-talet inrymmer den rika samling av föremål som hembygdsföreningen nu ansvarar för.

Utsikt över Stöde kyrka och Ljungan från Huberget

Folksamling utanför Nedansjögården

FINNSAM:s medlemsmöte avlöpte utan problem och avslutades med att Maths Östberg fick mottaga en gåva från FINNSAM för att Finnskogsmuséet i Skräddrabo under året fyllde 30 år. Till sitt bibliotek förädrades Maths boksamlingen "Ortnamn i Värmlands län". Från Arne Vannevik hade FINNSAM köpt bokserien, vars första del utkom på 1920-talet. Det sista bandet av totalt 9 blev inte färdigt förrän under 1970-talet eller 1980-talet.

Vi avtackade Maud Wedin som hade ansvarat för den här lyckade konferensen, liksom Stöde hembygdsförening med ordförande Tomas Wallin i spetsen. Det är ovanligt att någon enskild förening ombesörjer all mathållning vid våra FINNSAM-konferenser. Oftast sköts den biten av professionell kökspersonal på någon konferensanläggning. Den här gången delade ungefär tio personer på uppdraget med matlagning och servering på Huberget. Evelina Söderberg drog ett stort lass med mat som lagades i förväg. Givetvis ingick även för hembygdsföreningens arbetsgrupp en hel del planering för inköp av olika produkter, vilket skedde i omgångar, och med den äran!

Söndagens eftermiddag bjöd på överkurs med en färd i egna bilar söderut mot Kölsjön i Hassela socken. Här gick vi med Anders Thyr i hans förfäders by alltmedan han berättade om de olika bosättningarna. Till Norrgården i Kölsjön kom Anders förfäder omkring år 1600. På en vacker träskylt står inristat: *Norrgården – komna från Savolax svedjade Peder o Sigrie denna gård med bifall av Karl IX omkring år 1600*. Tidigare hade Peder Andersson kommit till Baståsen nordost om Kölsjön 1598. Peder Andersson Tarvainen bodde tillsammans med sonen Israel på Norrgården. Peders andra söner tog upp andra hemman vid Kölsjön. Sonen Erik bodde på Mellangården, sonen Jöran, även kallad "Rike Örjan" tog upp Sörgården. Sonen Pål valde Västergården något senare. Rike Örjans son Magnus studerade till präst och tog sig då efternamnet Hazelius. Artur Hazelius som grundade Nordiska Museet och Skansen i Stockholm hade också sina rötter i Hassela.

Vid Norrgården i Kölsjön finns även en av de bäst bevarade rökugnsruinerna i Norden. Det är en helt intakt rökstugeugn som iklätt sig ett täckande och skyddande lager mossa. Ugnen har sin kvadratiska form kvar med raka fina ugnssidor. Genom mossan ser man eld- och rököppningar. Här fick såväl Stig Welinder, som Birger Nesholen och vi andra verkligen vårt lystmäte när det gäller skogsfinska rökugnsruiner.

Norrgårdens vackra träskylt i Kölsjön

Birger Nesholen skådar in i rökugnens allra heligaste

Vi lämnade Kölsjön och fortsatte mot Söderåsen i Bergsjö socken. Här väntade Christina Englund och hennes far Gunnar på oss. Christina visade den praktfulla rian för vår grupp. Ugnen är ett mycket tydligt exempel på hur en murad rieugn såg ut. Här finns även en trägrepp med tre klor. Greppen användes när man hissade upp kärvarna till mannen på ladbrädan som satte upp kärvarna. För mig som är särskilt intresserad av rior var besöket i Söderåsen en verklig höjdpunkt med den här juvelen i kronan.

Rian i Söderåsen, Bergsjö socken

Den unika ugnen och trägreppen i Söderåsens ria

Till sist vill jag å FINNSAM:s vägnar tacka de bidragsgivare som såg till att konferensen kunde genomföras till ett mycket rimligt pris: Länsstyrelsen Västernorrland, Arrangörslyftet Västernorrland, Region Gävleborg, Landstinget Västernorrland, Sundsvalls kommun (såväl i form av själva kommunen som det finska förvaltningsområdet) och SCA!

Länsstyrelsen
Västernorrland

Arrangörslyftet Västernorrland

Region
Gävleborg

Landstinget
Västernorrland

Sundsvalls
kommun

SCA
Care of Life